

52578350-5	03/2016	מערב - המגזין	עמוד 11	1	23.32x36.54
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

11

מדוע הציבור מתגייס למען החייל היורה מחברון? אביהו סופר

אביהו סופר

קול העם

מהפכת הרשתות החברתיות הפכה כל אחד מאיתנו לגורם שמשמיע את קולו בדיוק כמו הפוליטיקאים. התמיכה הציבורית שלה זוכה החייל היורה מחברון כמשל

צילום מסך

מעו בין השיח ברשתות החברתיות לשיח בתקשורת. תקרית הירי בחברון בשבוע שעבר

אצל מי מאיתנו לא צפה בשיח בוע האחרון בפיד הפייסבוק תמונה או הודעה הטוענת לחפותו של החייל מחברון, או

לפחות להפקרתו בידי שולחיו? השיח שמתנהל ברשתות החברתיות בשבוע האחרון רחוק שנות אור מההודעות לתקי שורת ששיגרו קברניטי המדינה והצבא עם התפרסם אירוע הירי של החייל מחברון. יתר על כן, מי שצפה במשפט המי שדרר שהתרחש באולפן ששי בערוץ 2, שכלל ניתוח "נפשי-פסיכולוגי מעמיק" של החייל על סמך תמונות שהעלה לפרויקט פיל הפייסבוק שלו, היה מרשיע אותו ברצח ככוונה תחילה. מזל שבמהלך הדיון התעשת אהוד (אנחנו לא בית משפט) יערי, והוד כיר לחבריו שהם בסך הכל פרשנים באולפן טלוויזיה. הגדיל לעשות רוי ברקאי שקבע "יש חיילים בצה"ל שהם רוצחים". נדמה שכבר זמן רב לא היה פער כל כך ברור בין הציבור לבין נבחרינו, ובין השיח "ברשתות העם" החברתיות לשיח בתקשורת.

"הסיפור הזה הוא תוצאה של הרשתות החברתיות שגרמו לשינוי ערכי ואידיאולוגי בחברה, לעליית כוחו של היחיד ולשכירת ההיררכיות המקובלות", טוען ד"ר יובל קרניאל, משפטן וחוקר תרבות ותקשורת מהמרכז הבינתחומי בהרצליה. "ברשת החברתית אין ההיררכיה, כל אחד אומר, כל אחד מתבטא. זה משנה לחלוטין את דמותה של המשפחה, את החבירה ואת הצבא. האינטרנט הוא אנטי צבא. בצבא יש רמטכ"ל והוא קובע. ברשת יש שני אנשים ושניהם שווים".

ההשפעה של הרשתות החברתיות על השיח הציבורי היא עצומה. מדובר בסוג של מהפכה שקטה שמתחילה מלמטה, שבה כלי התקשורת המסורתיים כבר לא שליטים בלעדיים. בראש ניצבת רשת הפייסבוק, אבל גם אתרים כמו "רוטר" ואחרים הם דרוגמה טובה לכך. את דף הפייסבוק של ראש ממשלת ישראל אהוד אולן למיליון וחצי גולשים, אחרי נפתלי בנט עוקבים 415 אלף איש, לשרת התרבות והספורט 265 אלף עוקבים וכך גם לפוליטיקאים נוספים. "האינטרנט הוא כלי הריגול הגדול בהיסטוריה", גורס ד"ר יניב לוויטן, מומחה לתקשורת דיגיטלית באוניברסיטת חיפה. "הפוליטיקאים נכנסו למוח של הציבור, וכל אחד מהם יכול להבין מה הציבור חושב, ולדעת תוך שנייה איך כדאי לו 'לתקוף' אותו. פוליטיקאי שירדע לעבוד ברשתות החברתיות ידע איך להשתמש בסמלים הנכונים ולמשוך אחריו את ההמונים. הרשתות החברתיות הן ברומטר לדעת הקהל, והן גם כלי להשפיע עליו. עידן התמימות באינטרנט מת ויש כאן סוג של מניפולציה שיוצרים גורמים בעלי אינטרס וגם כוחות זרים".

גם המציאות הפוליטית השתנתה. פעם כדי להיות פוליטיקאי האדם היה צריך להיות בעל יכולות צבאיות, ציבוריות, אקדמיות, ניהוליות ורשת קשרים ענפה. היום

ח"כ יואב קיש (ליכוד) סבור שהתנהלות הפוליטיקאים בנושא פרשת החייל מחברון הייתה מיותרת. "ההתערבות לא עודרת לחייל וגם ההתלהמות כלפי שר הביטחון והרמטכ"ל איננה במקומה", הוא אומר. "לצערי יש נטייה גוברת של פוליטיקאים ליישר קו לפי הסקר האחרון שמתפרסם. נבחרנו כדי להתוות דרך ולהנהיג, ולא בשביל לעקוב אחרי סקרי דעת הקהל".

לא לחינם הסערה סביב החייל מחברון רון איננה שוככת. עם ישראל מסרב לקבל את העובדה שארגונים כמו בצלם או שרירים שתיקה מצליחים להכפיש פעם אחר פעם את חיילי צה"ל, גם אם שגו. הציבור חש שאנו נמצאים במלכוד לא הגיוני: מצד אחד, הדרישה שהחיילים והצבא יגנו עלינו, ומצד אחר ברגע שיש בעיה או כשל, יש חשש שלא יגנו את החיילים. בעידן של "כחור לוגי", שבו כל מה שתעשה מצולם, נוצר מליכוד, במיוחד בשל התחושה שגורמים עוינים אורבים מעבר לפינה על מנת לתפוס אותנו בטעויותינו.

הרשתות החברתיות מעניקות לאזרח במדינה תחושה של שותפות ויכולת השיפועה שלא קיימת בערוצי תקשורת אחרים. לכן, כשהציבור מרגיש עכשיו צורך להגן על החייל, יש לו יכולת להביע את דעתו. אומנם אין לו גישה לערוץ 2, אבל יש לו מקלדת, סמארטפון וגישה לפייסבוק. לכן אנו עדים לשבר בין סדר היום שעולה מהרשתות החברתיות לשיח שמוכילים מקבלי ההחלטות במדינה. בפעם הראשונה ההמורנים יכולים להשמיע את קולם ולזכות בחיזוק מההמונים. וכמו שנאמר, הם עושים זאת כי הם יכולים.

הכותב הוא יום חברתי-חינוכי, מנהל השדולה לאחדות העם היהודי בכנסת, ויו"ר משותף של רשת הארגונים "מתחברים לעתיד משותף"

צילום: יח"צ

"האינטרנט הוא אנטי צבא". ד"ר קרניאל

"במקרה של החייל מחברון, בתחילה הכתיבו ערוצי הטלוויזיה המסורתית את הקו. אלא שתוך יום-יומיים הסתבר שלעומת הערוצים הפורמליים יש גם עמדה אלטרנטיבית. ואז חלק מנבחרי הציבור התחילו ליישר קו בהתאם לעמדה ברשתות החברתיות. אתה מצפה מנבחרי הציבור שלך שיהיו בעלי חוט שדרה, שיגידו את מה שהם חושבים ומאמינים בו, ולא שיעסקו בפופוליוזם זול. הרשת יכולה להשפיע גם על בתי המשפט. בסופו של דבר, בבית המשפט יושבים בני אדם. הם צופים בטלוויזיה, קוראים עיתונים ונפגשים עם מכרים, בני משפחה וחברים. בחלק מהמקרים הם לא מודעים למה השפיע עליהם בכואם לקבוע את דעתם. מחקרים פסיכולוגיים מוכיחים שבמקרים רבים אנחנו מנסים להגדיר את העמדה שלנו ביחס למה שאנחנו חושבים שהיא העמדה הדומיננטית, ומוזהאנו גוזרים את עמדת האמצע".

צילום: פרט

"עידן התמימות מת". ד"ר לוויטן

מספיק למתמודד השאפתן להיות בעלים של סמארטפון עם גישה לפייסבוק ויכולת להתבטא בצורה פרובוקטיבית, כדי לסלול את דרכו לקריירה פוליטית.

"ההתערבות לא עוזרת"

אם כך עולה השאלה: מי משפיע על מי? האם הרשת משפיעה על קובעי המדיניות, הפוליטיקאים ואולי אפילו על בתי המשפט? או שהפוליטיקאים וגורמים נוספים יוצרים מניפולציות שמוזינות את השיח הציבורי ומעצבות אותו?

"הרשת היא אומנם הרבה יותר שוויונית ומייצגת מגוון דעות, אבל יש בה גם כוחות זרים ואנשים שתפקידם לקדם דעות ואינטרסים מסוימים", קובע פרופ' יאיר עמיחי המבורגר, ראש המרכז לחקר הפסיכולוגיה של האינטרנט במרכז הבינתחומי בהרצליה.

כשהציבור מרגיש צורך להגן על החייל, יש לו יכולת להביע את דעתו. אומנם אין לו גישה לערוץ 2, אבל יש לו מקלדת, סמארטפון וגישה לפייסבוק. לכן אנו עדים לשבר בין סדר היום שעולה מהרשתות החברתיות לשיח מקבלי ההחלטות